

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Третє тисячоліття – це початок і розвиток інформаційного суспільства, в якому глобалізаційні умови становлення економіки вимагають від підприємства «унікального» капіталу для втримання своїх конкурентних позицій.

В будь-який час знання були важливим ресурсом функціонування і розвитку підприємства, проте сьогодні людський капітал, який є складовою інтелектуального капіталу, є «перепусткою в лідери» у ринкових умовах.

Глобальною метою функціонування підприємства є створення і підтримка конкурентоспроможності його шляхом формування стійких конкурентних переваг [1].

Виділення факторів конкурентоспроможності підприємства є передумовою для визначення умов її підвищення, виявлення керівних параметрів, за допомогою яких можна управляти конкурентоспроможністю підприємства на основі системи показників, що відображають вплив його інтелектуальних ресурсів на конкурентоспроможність підприємства.

Унікальна і відмінна від інших підприємств комбінація економічних ресурсів забезпечує йому конкурентоздатність, але цей набір загальнодоступних факторів виробництва обумовлюється знаннями, кваліфікацією, досвідом, діловою репутацією, іміджем та іншими надбаннями інтелектуального капіталу.

Інтелектуальний капітал – це сума всього того, що знають працівники компанії і що дає конкурентну перевагу компанії на ринку: патенти, процеси, управлінські навички, технології, досвід та інформація про споживачів і постачальників[2].



Рис. 1. Структура інтелектуального капіталу [3]

Щоб забезпечити конкурентоспроможність підприємству потрібно враховувати дію зовнішніх і внутрішніх факторів, останні залежать від діяльності самого підприємства, кваліфікації працівників, корпоративної культури і комунікаційних зв'язків, тобто від людського капіталу.

Інвестори, аналізуючи бізнес-плани підприємств, надають перевагу тим, в яких розділ «Організаційний план» складено найкраще, бо висококваліфіковані працівники – це запорука успішності функціонування.

Стюард Т. у своїй науковій праці «Богатство от ума» зазначає: «Дослідження залежності продуктивності праці від освіти показало: при 10-відсотковому збільшенні рівня освіти продуктивність праці зростає на 8,6%. При тому ж зростанні акціонерного капіталу продуктивність зростає на 3-4%» [4].

Рівень організація виробництва, праці, управління залежить від рівня кваліфікації і знань менеджерів. Посада управлінця вимагає від нього не тільки знань у галузі економіки чи менеджменту, але й психології, соціології, зв'язків з громадськістю, в галузі права, оскільки менеджер взаємодіє як зі своїми підлеглими так і з конкурентами, різноманітними громадськими організаціями, державними інституціями, ЗМІ ті іншими. Наявність ефективної системи захисту інтелектуальної власності (патентів, винаходів, ноу-хау тощо) забезпечує переваги власникам цих об'єктів перед конкурентами.

Велике значення інтелектуальний капітал має в освітній сфері, консалтингу, професійних послугах. Дещо менше значення, на думку експертів, інтелектуальний капітал має в традиційних галузях – рітейлі, енергетиці, виробничій сфері [5].

Традиційна система обліку не враховує значну частину інтелектуальних активів, що затрудняє оцінити свою позицію на ринку по відношенню до конкурентів. Єдиним класом рахунків, які враховують інтелектуальний капітал є «Нематеріальні активи», але він не враховує постійну інновацію та оптимізацію виробництва, розвиток інтелектуальних ресурсів підприємства та поліпшення якості продукції, не дає кількісної оцінки наявного персоналу з врахуванням його досвіду, навичок і освіти, тому це призводить до заниження її балансової вартості в порівнянні з ринковою.

За приблизними оцінками експертів ринкова вартість (РВ) компанії Microsoft сьогодні становить 40 млрд. доларів [6], а доля інтелектуального капіталу (ІК) складає майже 94%. З цього співвідношення 94 (ІК) : 6 (РВ) не важко визначити, що вартість інтелектуального капіталу компанії Microsoft становитиме більш 37,6 млрд. доларів.

Цінність інтелектуального капіталу визначається за допомогою коефіцієнта Тобіна – відношення ринкової вартості підприємства до її балансової вартості.

Результати інтелектуальної праці все більш комерціалізуються за рахунок створення продукту нового типу – інтелектуального продукту або послуги, в яких знання, здатності, таланти працівників та досвід компанії формують більшу частину вартості її продуктів чи послуг.

Кожен період розвитку економіки характеризується появою певного фактора, який стає вирішальним у конкурентній боротьбі: в феодальному суспільстві – це земля, в індустріальному – капітал, в інформаційному – інтелектуальний капітал. Джерелом економічного розвитку і конкурентоспроможності є генерація ідей, а не товар; лише підприємства, які примножують знання і застосовують їх в своїй моделі поведінки на ринку зможуть стати конкурентоспроможними.

Література:

1. Портер М. *Международная конкуренция: учебное пособие* / М. Портер; пер. с англ. – Минск: «Вильямс», 2001. – 495с.
2. Stewart T. *Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations*. – NY. – L: Doubleday / Currency, 1997. – P. 67.
3. Голяш І. *Аналіз інтелектуального капіталу підприємства [Текст]* / І. Голяш, Л. Будник // *Економічний аналіз*. – 2010. – № 7. – С. 255-256.
4. Стюарт Т. *Богатство от ума: учебное пособие* / Т. Стюарт; пер. с .англ. В.А. Ноздриной. – М. : Парадокс, 1998. – 358 с.
5. Иванов П. *Эра интеллектуального капитализма [Текст]* / П. Иванов // *Журнал «Комп&ньоН»*. – 2007. – №16. – С. 19 6.[*Електронний ресурс*]. – Режим доступу: URL: